

Bese

(Részlet az „Ifjú szivekben” c. készülő regényből.)

A rendőrség egyelőre nem jelentkezett Andrisért, pedig a fiúknak az volt a meggyőződése, hogy Bese nem fenyegetőzik a levegőbe. Nem is Besén múlt az ügy, ő dühtől remegő szájjal futott volna azonnal feljelenteni a fiút, ha doktor Belanka le nem inti.

Belanka egyáltalán nem tartotta olyan kolosszálisnak a bűnesetet, mint a tiszthelyettes.

— Kicsit meg is érdemli, Bese, amit kapott. Gondolja csak meg. Tanult ember lesz a gyerekből, nem lehet így lerohanni. S hátha valóban nem volt másik cipője? Istenem, előfordul az ilyesmi.

— Engedelmet, zászlós úr, de az ilyen pizsok csibész nem érdemli meg, hogy a zászlós úr a védelmére kél. Aki a nemzet ünnepit semmibe veszi. Egy kommunista gyereke.

— Ohó, ezzel is jó lesz vigyázni. Hogy jön maga ahhoz, hogy csak így ukmukfuk, bizonyítékok nélkül rásüt valakire ilyesmit? A fülibe jut a gyerekek apjának s bepereli magát rágalmazásért. Vigyázzon a nyelvére, Bese. A következőt ajánlom magának: most menjen haza, csillapodjék le, s holnap beszélünk az iskolaigazgatóval, megfenyítettjük az ipsét annak rendje-módja szerint. Nem kell itt cirkuszt csinálni.

Diák-korában Belanka is élén járt a felsőbbsséggel kapcsolatos kópéskodásnak, így aztán némi öregdiákos szolidaritás is közrejátszott abban, hogy bizonyos mértékig védelmére kelt Andrisnak. Meg aztán valóban bosszantotta Bese, aki ha nem heveskedik, bizonyára simán elintézhette volna a dolgot. Tanuljon meg disztingválni az öreg, egy diák azért mégsem lehet egy ilyen bugrisnak lábkapcája. Egyébként egyikük számára sem előnyös, ha egyáltalán ügy lenne az esetből s kifutna az iskola falain túlra. Ennek semmi tejeje. Az igazgató majd az orrára koppint a gyerekeknek, hogy azért az se bizza el magát, és slussz. Salamoni ítélet kell ide.

Ő maga persze, lusta volt ennek személyes kifejtésére, úgyhogy másnap délelőtt, amikor Bese azzal állt elé: együtt menjenek az igazgatóhoz, hanyagul legyintett:

— El tudja azt egymaga is intézni. — S kegyes elbocsátásul hozzáfűzte még: — Csak tapintatosan, higgadtan, ne ragadtassa el magát.

— Tessen rábízni, zászlós úr — bölintott Bese, látszólag csillapult állapotban.

Eltökélt szándéka volt, hogy útközben békén hagyja a kocsmajtókat, nehogy meggondolatlanság csúszsék ki a száján. Passzentos cügos cipőjének vaskója mégis sokkal rövidebb időközökben koppant a nagytemplom előtti aszfalton, az iskola közelében, mint induláskor. A bejárat előtt azért lelassított s próbált erőt venni izgatottságán. Viháncos kamasz-hangok csapódtak kifelé, az óráközi szünet biztos jeleként.

Nem akarva megbámultatni magát a diáksággal, félfordulatot vett s egy cigaretta erejéig körülballagta az épület frontja előtt burjánzó cserjés te-recskét.

Egyre a hallatlan esetén jártatta eszét. Próbálta maga elé képzelni az elkövetkező párbeszédet. A galagonya bokrok mentén, a főtér felé asszonyok, lányok szállingáltak sűrű egymásutánban. Hiába szerette a borhoz hasonlító ragaszkodással őket is Bese, most az egyszer nem a szokott tüzetességgel gusztálta a női bokákat. Egy-egy szakácsnő külsejű, gömbölyű idomú teremtesnek most is erősen a szeme közé nézett persze, de ennyi volt az egész, nem eredt a nyomukba. Mindennél fontosabb volt most az iskolacsengő hangja.

Mikor tapasztalhatóan minden elcsendesedett az épület folyósóján, Bese derékszíját, pisztolytáskáját gondosan megigazítva végigkattogott a cementesen s a szándékoltnál kissé nagyobb zajjal kopogott az igazgató ajtaján.

Perey szikáran, ült a cellaszerűen puritán szoba íróasztalánál. Sápadt, sovány arcára esze ágában sem volt az udvariasság lárváját erőltetni. Mosolytalanul mutatott helyet Besének.

Bese látta, hogy nem lehet sokat kertelni. Nem is akart volna. Huszárosan a dolgok közepébe vágva, vázolta az égbekiáltó fégyelemsértést s a maga, a magyar királyi honvédség és a haza becsülete nevében elégtételt kért. Kérése akaratlanul is parancsolóbbra sikeredett a tervezettnél.

Az igazgató hűvösen hallgatott. Néki elvi kifogásai voltak a leventéintézmény ellen, egyáltalán nem lelkesedett azért, hogy az iskolát egyes délutánokra a leventeoktatók veszik birtokukba. Bizonyos fokú igazgatói szuverénitás kétségtelenül fennállott két esztendeje, mielőtt a leventézést a diákságra kiterjesztették volna, s Perey ennek megsértőit látta a leventeoktatókban. Liberális elveinél fogvást a cserkészzetet tartotta ideális nevelőintézménynek, szemben a »dróton rángatós leventézéssel«. Akkor is megütközött, mikor a nagykarimájú cserkész kalapot pár éve a honvéd sapkával váltatták fel a diákok fején, és a cserkészzetben egyre inkább a katonai jelleget tették dominálóvá. Inkább a cserkészmozgalom természetbarát vonatkozásai kapták meg, az egészséges nyári táborozások s azok a »nemes szórakozások«, melyeket a fiatalok egyéniséggé formálódása szempontjából célszerűnek és hasznosnak tartott.

Nem csoda, hogy most is felingerelte a tiszthelyettes arrogáns fellépése s rideg hangon törte meg a közjük ereszkedett csendet:

— Tiszthelyettes úr nem járt el kellő tapintattal. Bánszki szegény gyerek, valóban nincs jelenleg másik lábbelije. Örülnie kellett volna, hogy volt a fiúban annyi kötelességérzet, hogy mindenhogyan iparkodott kivonulni.

Bese nekivörösödött:

— Dehát a feletteseinek, az én helyettesemnek se akart engedelmeskedni, visszafózott, nem teljesítette a parancsot. Katonáéknál kiköttetem az ilyen trógerokat.

— Látja, ez a baj, tiszthelyettes úr. Önök gyakran összetévesztik a diákszakaszt a katonasággal. Ami pedig a helyettesét illeti, értesültem az ő viselkedéséről is. Udvardi kollégáékat pontosan informálták a szemtanúk. Az egész szakasz egyöntetűen azt állítja, hogy az ön helyettese meg akarta tiltani Bánszkiéknak, hogy ájult társukat a hűvösre támogassák. Itt kezdődött az ügy.

Besét váratlanul érték a hallottak, kékült-zöldült zavarában és indulatában.

—Lári-fári! — lökte ki végül. — Ez csak olyan kitalálás.

— Tehát az egész osztály hazudik?

— Bánom is én, mit mond az osztály. Nem az osztályról van szó. Erről a kommunista gyerekről van szó, ennek pusztulnia kék az iskolából, igazgató úr, ezt követeli a becsület, meg az államérdek. Ezt ki kék hajintani.

S fejét felvetve, gögtől fuldokló hangon nyomta meg a szavakat:

— Ezt követelém, a magam nevében, a magyar királyi honvédség és a haza nevében!

Perey csendesen, szárazon válaszolt:

— A tiszthelyettes úr az utasításait tartsa meg a gyakorló térre. Tehát... megbocsájt, de nekem ma temérdek dolgom van.

Kurtán biccentett, s irataiba temetkezett.

Bese megbánva hangoskodását, alább ereszkedett s tisztelettudó hangon igyekezett utolsó kísérletet tenni:

— Engedelmet, igazgató úr. Én úgy jöttem ide, mint jó magyar ember a jó magyar emberhez. Nekünk meg kék érteni egymást. Häszen annak a kölyöknek is csak használunk, ha megbüntetjük. Így lesz belőle ember, nem pedig úgy, ha nem nyesegetjük kemény kézzel, ha kell. Az iskola is az államé. Mán pedig az államban rendnek kék lenni, máskülönben — engedelmet — eszi a fene az egészet.

Perey tüntetön nyúlt az órájához.

— Barátom — közölte szárazon — nagyon sajnálom, de nem tartóztat-hatom tovább.

Kezét nyújtotta:

— Tehát... né izgassa ez a dolog, hisz ez nem is magára tartozik, ha szorosan vesszük. Majd elintézzük ezt mi ketten Belanka zászlós úrral, ez az ő jogköre, illetve a kettőnk jogköre.

Besét tehetetlenségében megint kezdte elönteneni a pulykaméreg. Önérzetét is sértette ez a lekezelés, meg azzal is tisztában volt: nem lesz radikális a megtorlás, ha ez a két sima szavú, sima kezű úr veszi ikezébe az ügyet. Nem szorongatják meg a nyakát érdeme szerint ennek a kis vörös gazembernek, — s hová lesz a rend, a fegyelem, a tekintély? Mindenki rajta röhög továbbra is... Hát nem látják ezek az urak, hogy aki őt röhögi ki, az a honvédséget, a haza színe-virágát, meg az államot köpi le?!

Ahogy mindez végig cammogott az agyán, a szeme elsötétült a vértolulástól.

— Idefigyeljen, igazgató úr. Ha maguk elismásolják a dolgot, az a mennybéli jehova irgalmazzon annak a gyalázatos kölyöknek. Mert én a vérit veszem. Mert én ezt nem hagyom annyiban, ha kék, a hadtestparancsnok úrhoz is elmegyek, de az a tacskozó megemlegeti a magyarok istenit!

— Ne lármázzék itt nekem, ez nem kaszárnya, se nem istálló. Ne kényserítsen arra, hogy a pedellusaimmal távolíttassam el magát.

Bese fújt, mint a kovácsbőrzsák, s ellilásodó nyakkal csikorogatta a fogait. Morogva kapott a kilincshez. Nem lehetett tudni, hogy köszönt-e, avagy káromkodott. Kint aztán nekiállt cifrázni, amúgy a szíve szerint, leszedte a tintanyalók atyaúristenit az égből, de ezt Perey nem hallhatta már. Tankáért csengetett, s szárazon adta ki az utasítást:

— Bánszkit a nyolcadikból holnap reggel kilencre kéretem.